

**Steunpunt
Cultureel
Erfgoed
Noord-Holland**

Monumentaal vastgoed in gemeentelijk bezit

Donderdag 5 februari 2026

Landelijk netwerk van Steunpunten

Friesland

Groningen

Drenthe

Overijssel

Flevoland

Gelderland

Utrecht

Noord-Holland

Zuid-Holland

Zeeland

Noord-Brabant

Limburg

Wat is het Steunpunt?

- Het Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland wordt uitgevoerd door stichting MOOI Noord-Holland **in opdracht van** provincie Noord-Holland.
- Opdracht: Ondersteunen van **Noord-Hollandse ambtenaren en bestuurders** op het gebied van erfgoed (waaronder: archeologie, cultuurlandschap, gebouwd erfgoed, duurzaamheid en de Omgevingswet).
- Concrete uitvoering: vraagbaak, bieden kennis en inspiratie, platform voor netwerk, bijeenkomsten en publicaties.

Wij zijn een vraagbaak, bieden kennis en we zijn een platform voor netwerk

**Steunpunt
Cultureel
Erfgoed
Noord-Holland**

foto door André Russcher

Zomer-excursie van het Steunpunt Erfgoedteam

foto door André Russcher

Samen Slimmer Symposium

Syllabus voor de Nieuwe
Erfgoedprofessional

Programma

- **Introductie**
- **Gesprek met Ben Vegter (gemeente Den Helder) en Sylvia Pijnenborg (BOEi)**
- **Vragen uit de chat**

Steunpunt
Cultureel
Erfgoed
Noord-Holland

Vastgoedportefeuille

- Gemeentehuizen
- Buurthuizen
- Scholen
- Sporthallen
- Kantoren
- Scheepswerven
- Brugwachtershuisjes
- Kerktorens
- Etc.

Raadhuis Hilversum, Wikimedia Commons

Kern en niet-kernportefeuille

- Kernportefeuille
  - Eigen huisvesting
  - Maatschappelijk vastgoed
  - Strategisch vastgoed
- Niet-kernportefeuille

Zwembad Houtvaart Haarlem, Wikimedia Commons

Welke instrumenten hebben gemeenten tot hun beschikking?

- Vastgoednota
- Meerjarenonderhoudsplan (MJOP)
- Erfgoedverordening en omgevingsplan
- Afspraken met huurders over beheer en gebruik
- Afspraken met toekomstige eigenaren bij verkoop

Waag Alkmaar, A. Bakker

Welke subsidies zijn er beschikbaar?

Subsidies:

- Instandhoudingssubsidie niet-woonhuizen (SIM), RCE
- Wind- en waterdichtmaatregelen, RCE
- Verduurzaming Maatschappelijke Vastgoed (DUMAVA)
- Onderhoud provinciale monumenten, provincie NH
- Restauratie rijks en provinciale monumenten, provincie NH

Leningen:

- Restauratiefonds

Kennisdossier Erfgoed & Geld

Zie: <https://steunpuntcultureelerfgoednh.nl/erfgoed-geld-subsidies-voor-onderhoud-en-restauratie/>

Olympisch stadion Amsterdam, S. Technau

Welke afdelingen zijn betrokken bij gemeentelijk vastgoed?

- Gemeentebestuur voor kaders
- Financiën en control voor budgetten
- Sociaal domein en sport voor huisvesting
- Vergunningen voor toetsing bouwplannen
- Duurzaamheid voor energie labels en CO2-reductie
- Erfgoed voor monumenten
- Juridische zaken voor contracten
- Economie tegen leegstand
- Cultuur voor atelierruimtes

Bonifaciuskerk Medemblik, E. Zweerink

Wat betekent een instandhoudingsplicht?

- Verbod op het nalaten van noodzakelijk onderhoud
- Voor rijksmonument vastgelegd in art. 13.12 Bal.
- Eigenaren zijn primair verantwoordelijk.
- Gemeenten hebben ook een voorbeeldfunctie.
- Voorkomen van verval voorkomt extra kosten later.

‘Een gemeente mag meer eisen dan wind- en waterdicht monument’

Wassenaar won rechtszaak tegen eigenaar van Huize Ivicke.

✍ Jorgen Tiekstra 📅 10 juni 2025

Handreiking instandhoudingsplicht rijksmonumenten

Zie: <https://www.cultureelerfgoed.nl/documenten/2016/01/01/instandhoudingsplicht-rijksmonumenten.-een-handreiking-voor-gemeenten>

Wat is het verschil tussen onderhoud en restauratie?

	Onderhoud	Restauratie
Doel	Verval voorkomen	Herstelgericht
Frequentie	Regelmatig	Incidenteel
Impact	Beperkt	Groot
Vergunning	Vaak niet nodig	Meestal nodig
Onderzoek	Niet of beperkt	Vaak noodzakelijk
Voorbeelden	Schilderen, vervangen dakpannen, opnieuw voegen, schoonmaken goten en HWA	Funderingsherstel, repareren van kozijnen, reconstructie na ernstige schade

Waar moet je op letten bij onderhoud en restauratie?

- Monumentale waarden bepalen de mogelijkheden
- Redengevende omschrijving of waardestelling
- Voor veel werkzaamheden geldt een vergunningplicht
- Uitgangspunt is sober en doelmatig
- Richtlijnen voor restauratiekwaliteit, stichting ERM
- Register van erkende bedrijven

Logementsgebouw Den Helder, BOEi beeldbank

Register van erkende bedrijven, ERM

Zie: <https://stichtingerm.nl/erkende-bedrijven>

Waar moet je op letten bij herbestemming?

- Leegstand is de grootste bedreiging voor een monument
- Herbestemming is een lang traject
- Betrek je collega van de afdeling erfgoed en de RCE
- Nieuwe ingrepen: herkenbaar, reversibel en proportioneel
- Nieuwbouwnormen zijn niet altijd van toepassing

Sint Elisabeth Gasthuis Haarlem, Basvb

Op welke partijen kun je een beroep doen?

- Collega's van de afdeling erfgoed
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Adviescommissie Omgevingskwaliteit
- Monumentenwacht Noord-Holland
- Professionele Organisaties voor Monumentenbehoud

Brugwachtershuisje met politiepost Leiden, Inge van der Jagt

Waarom zou je een monument in de kernportefeuille opnemen of aankopen?

- Om publiek belang veilig te stellen
- Om verval en leegstand te voorkomen
- Om regie te houden op gebruik en ontwikkeling
- Om een bepaalde functie te borgen
- Om strategisch vastgoed veilig te stellen
- Om het goede voorbeeld te geven
- Als tijdelijke oplossing

Nicolaaskerk Den Helder, Lars van der Heiden

Waarom zou je monumenten afstoten of verkopen?

- Financiële afwegingen en prioritering
- Complexiteit van herbestemming
- Langdurige leegstand en risico op verval
- Beperkte interne capaciteit en expertise

Bibliotheek Utrecht, Wikimedia Commons

Waar moet je op letten bij het afstoten en verkopen van monumenten?

- Instandhoudings- en onderhoudsafspraken
- Inspectie, monitoring en toezicht
- Doorverkoop en eigendomsoverdracht
- Financiële en zekerheidsafspraken
- Juridische borging en handhaving

Stadhuis Hoorn, Wikimedia Commons

ARIE
KEPPLER
PRIJS 2024

Wijk

ARIE
KEPPLER
PRIJS 2024

NOORD-VAARTHUIS
VERBODEN

Kantoren zijn ondergebracht in het betonnen skelet van de voormalige zeilmakerij, de techniek is verbluffend goed weggewerkt.

“

**Ben Vegter | Adviseur vastgoed,
gemeente Den Helder**

“

Sylvia Pijnenborg | Directeur, BOEi

Stelling

‘Monumenten horen thuis in de kernportefeuille.’

Stelling

‘Monumenten zijn geen cash cow.’

Slotvraag

Wat is jullie belangrijkste advies aan vastgoedambtenaren met monumenten in hun portefeuille?

Vragen uit de chat

**MOOI
NOORD-
HOLLAND**

ADVISEURS
OMGEVINGSKWALITEIT

Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland is een initiatief van MOOI Noord-Holland en wordt mogelijk gemaakt door provincie Noord-Holland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

info@steunpunterfgoednh.nl | www.steunpunterfgoednh.nl